

Promo - LEX

PROMOVAREA DEMOCRAȚIEI ȘI A DREPTURILOR OMULUI

Promovarea democrației și a drepturilor omului

STUDIU

Drepturile recruților în regiunea de est a Republicii Moldova

Acest proiect este finanțat de Uniunea Europeană.

Proiectul este implementat de către școala de Economie și Științe Politice din Londra.

Autor:

Alexandru Zubco

Coordonatori de ediție:

Olga Gordila

Studiul este elaborat în cadrul proiectului de cooperare transfrontalieră: „Rețea transnațională pentru protecția drepturile recruților și militarilor în termen: fortificarea tinerilor în situații de discriminare din partea statului” finanțat de către Uniunea Europeană prin Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului (IEDDO). Proiectul este implementat de către școala de Economie și Științe Politice din Londra.

Opiniile expuse în conținutul acestui volum nu reflectă neapărat opinia finanțatorilor.

Cuprins

	Pag.
Introducere	(5-6)
Capitolul I	
Obligațiunea militară a cetățenilor R. Moldova	(7-16)
1.1. Cadrul juridic legal	(7-10)
1.2. Răspunderea juridică pentru încălcarea legislației cu privire la obligația militară	(10-11)
1.3. Răspunderea penală pentru organizarea și participarea în structuri paramilitare	(12-13)
Capitolul II	
Statutul juridic al regiunii separatiste Transnistria.	
Structurile militarizate	(14-16)
Capitolul III	
Situația recruților din regiunea transnistreană a R. Moldova	(17-28)
3.1. Evidența militară a tinerilor din regiunea transnistreană	(18-20)
3.2. Examinarea medico-militară a recruților	(20-21)
3.3. Răpirea tinerilor de la posturile migraționale	(21-22)
3.4. Executarea serviciului paramilitar	(22-25)
3.5. Lipsa dreptului de a refuza încorporarea	(25-27)
3.6. Urmărirea penală a recruților care refuză înrolarea în serviciul paramilitar	(27-28)
Concluzii și recomandări	(29-30)

Acronime

RM – Republica Moldova

FR – Federația Rusă

MAp – Ministerul Apărării al Republicii Moldova

FA – Forțele Armate ale Republicii Moldova

CP – Cod Penal

Cc – Cod contravențional

CEDO – Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului

CtEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului

MTIC - Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor,

Introducere

Prezenta lucrare reprezintă o analiză obiectivă a situației recruților din regiunea transnistreană, cetățeni ai Republicii Moldova și altor state, *obligați* să execute serviciul militar în structurile paramilitare ilegale din stînga Nistrului.

Timp de 20 ani, tinerii cetățeni ai R.Moldova, domiciliați pe teritoriul R.Moldova au depus /depus *jurămînt de credință* unui regim anticonstituțional și autoproclamat pe teritoriul R.Moldova. Acest regim separatist a inspirat direct sau indirect spiritul de ură și dușmănie în rîndul tinerilor, astfel încît, aceștia să considere Statul R. Moldova - inamicul nr.1.

Gravitatea fenomenului, este că în caz de conflict sau agresiune militară între cele maluri de Nistru, luptele vor fi duse între cetățenii R.Moldova, pe de o parte, cetățenii ai R.Moldova care au depus jurămînt Statului R.Moldova și pe de alta, cetățeni ai R.Moldova – care, au depus *jurămînt* regimului separatist.

Drept rezultat al incertitudinii politice locuitorii regiunii sunt victime sigure ale diverselor probleme și situații cu care se confruntă oamenii zilnic în acest spațiu. În aceste condiții, persoanele care refuză să servească un regim ilegal sunt vîdate și persecutate de către administrația regiunii, iar autorităților constituționale sunt indiferente față de aceste fenomene, ignorându-și obligațiile pozitive.

O bună parte din vina acestei situații revine în mod cert Guvernului central și autorităților constituționale, care timp de cca.20 ani nu au elaborat careva mecanisme și nu au creat instrumente eficiente pentru a apăra și garanta drepturile omului și ale cetățenilor din acest spațiu. Moldova nu a creat condiții minime nici pentru tinerii din regiunea transnistreană în vederea evidenței lor militare și înrolării în structurile constituționale.

Potrivit Ministerului Apărării al R.Moldova, tinerii, pot fi luați în evidența militară de autoritățile constituționale doar dacă au viză de domiciliu pe teritoriul controlat de acestea. Anume, de aici și apare sursa problemei. Pe de o parte, autoritățile susțin că teritoriul R.Moldova cuprinde și regiunea transnistreană și că se depun eforturi maxime în vederea apărării drepturilor cetățenilor din regiune, pe de altă parte, acțiuni concrete nu se întreprind, or se caută scuze cu privire la lipsa controlului constituțional asupra regiunii.

Studiul atrage atenția opiniei publice naționale și internaționale asupra situației grave la acest capitol, asupra problemelor cu care se confruntă la nivel colectiv sau individual locuitorii regiunii și cei care o tranzitează. În aceeași ordine de idei, accentuez asupra obligațiilor pozitive ale Guvernului R.Moldova în vederea asigurării / garantării / reabilitării drepturilor recruților înrolați în structurile paramilitare. Republica Moldova nu are dreptul moral să renunțe la propriii cetățeni.

În capitolul I al prezentei lucrări, autorul menționează despre obligațiile militare ale cetățenilor R.Moldova, atribuțiile instituțiilor responsabile de luarea în evidența militară a tinerilor recruți, precum și care este cadrul juridic legal ce prevede îndatoririle constituționale militare ale cetățenilor R.Moldova și răspunderea juridică pentru eschivarea de la serviciul militar, inclusiv executarea serviciul militar în structurile paramilitare din stînga Nistrului.

Capitolul II vine cu o analiză succintă despre statutul juridic al regiunii separatiste și structurile militarizate din acest spațiu.

Capitolul III familiarizează cititorii cu privire la situația reală a recruților din regiunea transnistreană, cazuri de violare a drepturilor lor, cum are loc luarea în evidența militară a tinerilor, care sunt urmările *eschivării* de la evidența și înrolarea în structurile de forță, care sunt riscurile persoanelor care refuză înrolarea pe motiv de conștiință, pacifism, etc. Informațiile au fost acumulate pe parcursul a trei ani de monitorizare a încălcărilor drepturilor recruților din regiune, din rapoartele tematice, interviuri cu victimele și rudele lor, etc.

Se adresează tuturor persoanelor interesate de acest subiect, recruților, funcționarilor responsabili din cadrul autorităților publice, organismelor internaționale, opiniei publice naționale și internaționale.

Capitolul I.

Obligațiunea militară a cetățenilor Republicii Moldova

1.1. Cadrul juridic legal

Serviciul militar în Republica Moldova este o formă specială a serviciului public ce rezidă în îndeplinirea de către cetățenii RM a îndatoririi constituționale privind pregătirea pentru apărare și apărarea Statului exclusiv în cadrul Forțelor Armate ale R.Moldova.

Așadar, obligația militară a cetățenilor R.Moldova prevede¹:

- a) evidența militară,
- b) pregătirea pentru serviciul militar,
- c) încorporarea în serviciul militar,
- d) îndeplinirea serviciului militar,
- e) aflarea în rezervă,
- f) chemarea la concentrări militare și efectuarea concentrărilor militare în perioada aflării în rezervă.

În calitate lor de cetățeni ai R.Moldova, tinerii din regiunea transnistreană au aceleași obligații militare față de Statul Republica Moldova. Nici o lege a R.Moldova nu prevede / acordă / scutește / de această îndatorire constituțională pe cetățenii rezidenți ai regiunii transnistrene. În așa mod, tinerii recruți din raioanele de est a R.Moldova urmează a fi luați în evidența militară a autorităților constituționale și să execute serviciul militar în Forțele Armate ale R.Moldova sau oricare altă formă de pregătire militară.

Potrivit Legii, îndeplinirea de către cetățeni a obligației militare este asigurată, în limitele competenței de un șir de instituții publice și particulare.

Astfel, autoritățile și instituțiile publice, agenții economici, indiferent de tipul de proprietate, în privința salariaților proprii, sînt obligați:

- a) să țină evidența la zi și să comunice lunar centrelor militare datele privind încadrările și eliberările din serviciu. Instituțiile de învățămînt, sînt obligate, de asemenea, să comunice centrelor militare în termen de 10 zile de la data începerii studiilor, numele studenților și elevilor care nu au îndeplinit serviciul militar și audiază cursurile, anului I de învățămînt pe facultăți și specializări, în termen de 30 zile – numele studenților și elevilor (recruților) care și-au întrerupt studiile, au fost exmatriculați sau au rămas repetenți, să întocmească anual tabele nominale ale studenților și elevilor din ultimul an de studii și să le prezinte, la cerere centrelor militare;
- b) să încadreze în serviciu recruți și rezerviști numai dacă aceștia au fost luați la evidență de centrul militari;
- c) să întocmească anual tabele nominale ale tinerilor care urmează să fie recrutați și să le prezinte, la cerere, centrelor militare.
- d) să verifice dacă recruții și rezerviștii respectă regulile de evidență militară și să ia măsuri necesare în acest sens;
- e) să acorde, la solicitarea recruților chemați pentru încorporare, în concediu plătit de 5 zile, în scopul rezolvării problemelor personale și familiale;

¹ Sistemul actual de recrutare în R.M. impune obligația militară doar persoanelor de sex masculin, femeile fiind excluse de la îndeplinirea serviciului militar în termen. Femeile, pot opta pentru serviciul militar pe bază de contract sau să însușească cursurile de pregătire militară.

f) să acorde recruților și rezerviștilor chemați la centrele militare pentru clarificarea situații militare, un concediu plătit de cel mult 3 zile;

g) să înmâneze cetățenilor ordinele de chemare ale centrelor militare și să asigure prezentarea lor la data, ora și locul prevăzut în ordin.

Primăriile (preturile) sunt obligate:

- a) să țină evidență nominală a recruților și rezerviștilor;
- b) să facă în documentele de evidență ale recruților și rezerviștilor mențiunea privind luarea în și scoaterea din evidență;
- c) să comunice lunar centrelor militare numele recruților și rezerviștilor luați sau scoși din evidență;
- d) să verifice anual tinerii care urmează a fie încorporați, să întocmească tabelele nominale ale acestora la termenele stabilite, să le expedieze centrelor militare respective;
- e) să înmâneze tinerilor ordinele de chemare la recrutare pentru luare lor la evidență militară (însoțirea și prezentarea recruților comisiei de recrutare – încorporarea se va efectua de către șeful punctului de recrutare, încorporare și completare;
- f) să înmâneze ordinele de chemare la încorporare, la concentrare sau la mobilizare ori pentru clarificarea situației militare, organizând expedierea recruților și rezerviștilor la data, ora, și locul stabilit de centrele militare.²

Organele afacerilor interne sînt obligate:

- a) să acorde ajutor tuturor autorităților administrației publice locale și centrelor militare pentru luarea cetățenilor la evidența militară, încorporarea lor în serviciul militar în termen, în cel cu termen redus sau în serviciul civil, pentru prezentarea rezerviștilor la concentrări militare și să exercite controlul asupra respectării de către cetățeni a regulilor de evidență militară;
- b) să caute și să rețină rezerviștii și recruții care nu s-au prezentat, conform ordinului de chemare, la centrele militare, precum și militarii care au părăsit fără permisiune unitatea militară sau locul serviciului;

Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor este obligat:

- a) să elibereze pașapoartele,
- b) să facă în buletinele de identitate ale recruților și rezerviștilor mențiuni privind stabilirea domiciliului numai după luarea lor în sau scoaterea din evidență militară.

În regiunea transnistreană de autoritățile constituționale, o asemenea evidență militară nu este efectuată, în primul rînd, din lipsa controlului constituțional al acestui spațiu, autoritățile nefiind capabile să asigure evidența militară a recruților din regiune și să cunoască numărul exact al recruților înrolați ilegal în *armata transnistreană* sau să intervină în apărarea drepturilor acestora. Astfel, o mare parte din tinerii cetățeni ai R.Moldova sunt *impuși* să servească unui regim anticonstituțional, deși potrivit Constituției R.Moldova și legislației naționale, **toți** cetățenii R.Moldova au obligații militare față de Republica Moldova.³

Așadar, raporturile juridice cu privire la obligațiunea militară a cetățenilor Republicii Moldova sunt reglementate de:

² În cadrul fiecărei primării (preturi) se instituie puncte de recrutare, încorporare și completare în care sunt încadrați salariați cu statut de funcționar public. Structura și componența acestor puncte, se stabilește în funcție de numărul populației pe teritoriul administrat.

³ http://promolex.md/upload/publications/ro/doc_1268219328.pdf

Constituția RM (adoptată la 29.07.1994), care consfințește apărarea patriei ca un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean, realizat prin îndeplinirea serviciului militar în cadrul forțelor militare, destinate apărării naționale, pazei frontierei și menținerii ordinii publice, în condițiile legii”.

Art.15 a Legii Supreme, consacră că cetățenii beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea, în timp ce prevederile art. 16 stipulează că respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului, și că toți cetățenii R.Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială. De asemenea statul garantează libertatea conștiinței cetățenilor R.Moldova, ceea ce implică și dreptul a refuza îndeplinirea serviciului militar pe motiv de conștiință, dar îndeplinirea celui civil (de alternativă). Totodată, Legea fundamentală obligă Statul R.Moldova să-și protejeze și apere cetățenii săi, atât în țară, cât și în străinătate. Respectarea și ocrotirea persoanei, fiind o îndatorire primordială a statului.

Legea nr.345 din 25.07.2003 cu privire la apărarea națională stabilește structura sistemului național de apărare, bazele organizării și asigurării apărării țării, atribuțiile și responsabilitățile autorităților publice în domeniul apărării, conducerea, organizarea și destinația forțelor sistemului național de apărare. Art.1 al.3 prevede că apărarea națională este una din cele mai importante funcții ale statului și constituie cauza întregului popor.

Legea nr. 1245 din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei stabilește formele, condițiile și modul de pregătire militară a cetățenilor Republicii Moldova pentru apărarea țării. Același act normativ prevede că obligațiunea militară este o datorie constituțională a cetățenilor R.Moldova, ceea ce presupune: aflarea în evidență militară; îndeplinirea serviciului militar; participarea la alte forme de pregătire pentru apărarea țării.⁴ Așadar, toți cetățenii R.Moldova, la atingerea vârstei de 16 ani sunt luați în evidența militară și excluși din evidența militară prin trecerea în rezerva Forțelor Armate, la atingerea vârstei de 27 ani.⁵ Procesul de luare în evidența militară este asigurat de administrațiile publice locale (primării sau preturi), instituțiile publice și agenții economici, indiferent de tipul de proprietate. Recruții, care au fost luați în evidența militară de către comisiile medico-militare teritoriale primesc o adeverință de recrut. Acest act este document obligatoriu pentru documentarea tânărului care a atins vârsta de 16 ani cu actul național de identitate și/sau pașaportul internațional.⁶

Legea nr.156 din 06.07.2007 cu privire la organizarea serviciului civil (de alternativă) prin art. 1 stabilește, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și cu normele de drept internațional, modul de înlocuire a serviciului militar cu serviciul de alternativă și modul de satisfacere a serviciului de alternativă în scopul asigurării cadrului pentru manifestarea datoriei civice față de societate, compatibil cu dreptul cetățenilor la libertatea gândirii, conștiinței, religiei și convingerilor. În sensul legii menționate serviciul civil este un serviciu de stat, social util și benevol, reprezentând o alternativă pentru cetățenii Republicii Moldova care, din convingeri religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și din alte motive similare, nu pot îndeplini serviciul militar în termen.

⁴ Potrivit art.26 a Legii RM nr. 1024 din 02.06.2000 cu privire la cetățenie, persoana care este cetățean al RM și care posedă legal și cetățenia unui alt stat, este supusă serviciului militar față de R.Moldova dacă domiciliază legal și obișnuit pe teritoriul ei, chiar dacă este scutită de obligațiunea militară față de alt stat.

⁵ Trecerea în rezerva FA poate avea loc mult mai devreme, dacă cetățeanul a îndeplinit una din formele stabilite de pregătire militară, a executat serviciul civil și/sau a fost eliberat pe motiv de boală, exclus din evidența militară sau în alte situații prevăzute expres de lege.

⁶ Cu excepția unor cazuri prevăzute de lege;

Legea nr.162 din 22.07.2005 cu privire la statutul militarilor stabilește statutul juridic al militarilor și modul de îndeplinire a serviciului militar.

Regulamentul privind modul de organizare și executare a serviciului civil de către cetățenii RM (HG nr.865 din 15 iulie 2008) stabilește modul de încorporare, organizare și îndeplinire a serviciului civil de către cetățenii Republicii Moldova.

Regulamentul cu privire la încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus (HG nr.864 din 17 iulie 2005) stabilește criteriile selectării recruților pentru îndeplinirea serviciului militar și repartizării lor pe genuri de arme și componente ale Forțelor Armate, modul de organizare a recrutării și încorporării cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus și obligațiunile autorităților administrației publice locale.

Regulamentul cu privire la expertiza medico-militară în Forțele Armate ale RM (HG nr.897 din 23 iulie 2003) stabilește scopul, principiile și modalitatea efectuării expertizei medico-militare în Forțele Armate ale Republicii Moldova, determină organele care efectuează expertiza medico-militară, drepturile și atribuțiile lor.

1.2. Răspunderea juridică a cetățenilor în cazurile încălcării legislației cu privire la obligația militară

Militarii (serviciul militar se efectuează numai de către cetățenii Republicii Moldova) au un șir de obligațiuni de serviciu cu statut special, fapt prin care se deosebesc în drepturi de alți cetățeni ai Republicii Moldova.

Neîndeplinirea serviciului militar poate pune în pericol interesele și securitatea Statului, deci tinerii poartă răspundere sporită (penală, de exemplu, a se vedea capitolul special din Codul penal „Infrațiuni militare”, disciplinară, materială, contravențională). Pentru aceleași încălcări de legislație săvârșite de către o persoană civilă și militară - ultimul duce o răspundere mai aspră.

Astfel, cetățenii R.Moldova, bărbați au obligația la atingerea vârstei de 16 ani să se prezinte la citarea centrelor militare și/ sau secțiilor administrative militare-teritoriale pentru examinarea medico-militară, luarea lor în evidența militară și înmînarea adevărului de recrutare. La vârsta de 18 ani, tinerii apti pentru serviciul militar, sunt obligați să se prezinte pentru încorporare în Forțele Armate, fie să se prezinte la locul de executare a serviciului de alternativă. Cetățenii, care au fost amînați de la încorporare pe motivele prevăzute de legislație, pot pretinde, după caz, la îndeplinirea altor forme de pregătire militară. La fel, cetățenii trecuți în rezerva Forțelor Armate sunt obligați, la citare, să se prezinte pentru concentrări militare.

Legislația penală și contravențională a Republicii Moldova stabilește pedepse pentru eschivarea de la executarea obligațiilor militare constituționale, după cum urmează:

Codul Contravențional:

Articolul 366. Neîndeplinirea îndatoririlor privind evidența militară

(1) Neprezentarea persoanei care se află la evidență sau care este obligată să se afle la evidență militară, la citarea centrelor militare, fără motive întemeiate sau plecarea ei în o altă localitate pentru domiciliere ori ședere temporară, sau plecarea în străinătate pe un termen ce depășește 30 de zile fără a se scoate de la evidență, sau sosirea dintr-o altă localitate unde domiciliază temporar fără a se pune la evidență militară, precum și comunicarea tardivă organului de

evidență militară a datelor despre schimbarea stării familiale, a domiciliului, a locului de studii, de muncă sau schimbarea funcției, pentru o perioadă ce depășește 30 de zile, se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 5 la 10 unități convenționale⁷.

(2) Neprezentarea de către persoanele cu funcții de răspundere ale autorităților publice, instituțiilor publice, agenților economici, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, centrelor militare, în modul stabilit de legislație, a datelor privind evidența militară și a modificărilor survenite la acestea cu privire la recruți, militari și rezerviști se sancționează cu amendă de la 10 la 20 de unități convenționale.

Articolul 367. Deteriorarea sau nimicirea cu intenție ori pierderea din neglijență a documentelor de evidență militară

Deteriorarea sau nimicirea cu intenție ori pierderea din neglijență a livretului militar, a adeverinței de recrutare sau a ordinului de mobilizare se sancționează cu amendă de la 5 la 10 unități convenționale.

Articolul 368. Eschivarea de la examenul medical

Eschivarea recruților și rezerviștilor de la examenul medical se sancționează cu amendă de la 3 la 5 unități convenționale.

Articolul 369. Angajarea la lucru sau înmatricularea la studii a tinerilor, a recruților și a rezerviștilor neluați la evidență militară

Angajarea la lucru sau înmatricularea la studii a tinerilor, a recruților și a rezerviștilor neluați la evidență militară de către centrele militare se sancționează cu amendă de la 10 la 20 de unități convenționale.

Articolul 370 Eschivarea de la încorporare în serviciul civil (de alternativă)

Eschivarea de la încorporare în serviciul civil (de alternativă) se sancționează cu amendă de la 10 la 20 unități convenționale.

Codul Penal:

Articolul 353. Eschivarea de la serviciul militar în termen, de la serviciul militar cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați

Eschivarea de la serviciul militar în termen, de la serviciul militar cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați prin automutilare, simularea unei boli, falsificarea documentelor sau prin altă înșelăciune se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 300 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 150 de ore.

Articolul 355. Eschivarea sau refuzul persoanei care îndeplinește serviciul civil (de alternativă) de a executa obligațiile ce îi revin în cadrul acestui serviciu prin automutilare, simularea unei boli, falsificarea documentelor sau prin altă înșelăciune se pedepsește conform art.355 Codul Penal al R.Moldova - cu amendă în mărime de pînă la 300 unități convenționale (cca 600\$) sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 150 de ore.

⁷ 1 unitate convențională este egală cu 20 lei (cca 1,6 \$ SUA)

1.3. Răspunderea penală pentru organizarea și participarea în structuri paramilitare

Codul penal al Republicii Moldova prevede pedeapsa cu închisoare de la 5 la 10 ani pentru organizarea sau conducerea unei formațiuni paramilitare neprevăzute de legislația Republicii Moldova, precum și participarea la o astfel de formațiune.⁸

O analiză a acestei componente de infracțiune, terminologia, trăsăturile formațiunilor și organizațiilor paramilitare, subiectul faptei penale a fost efectuată în 2009 în comentariul Codului penal al R.Moldova.⁹ Potrivit autorilor acestui comentariu, o formațiune paramilitară ilegală este o organizație civilă de persoane, care are caracter militar fiind dotată cu armament, activitatea căreia nu este reglementată de legislația Republicii Moldova. Formațiunile paramilitare se deosebesc de grupările înarmate prin scopul urmărit: primul fiind - politic, religios, comercial, separatist, etc, iar ultimul de a ataca persoane juridice sau fizice, fiind calificată după o altă componentă de infracțiune.

Așadar, potrivit autorilor Comentariului legii penale, o formațiune paramilitară ilegală este o organizație (colectivitate) civilă de persoane, care are caracter militar, fiind dotată cu armament. Trăsăturile ce o caracterizează sunt:

- prezența unui contingent stabil de persoane,
- prezența unui comandament unic bazat pe o organizație internă strictă,
- activitatea acestei formațiuni nu este reglementată de legislația Republicii Moldova.

Latura obiectivă se poate realiza, sub aspectul elementului material, prin săvârșirea uneia dintre următoarele acțiuni:

a) prin *organizarea unei formațiuni paramilitare*, adică, comiterea unor acțiuni îndreptate spre inițierea și constituirea unei grupări sau asociații de persoane, în elaborarea planului de constituire, a structurii și numărului de membri, a problemelor ce țin de asigurarea financiară și tehnico-materială a formațiunii, formularea sarcinilor și scopurilor de bază ale formațiunii etc.

b) prin *conducerea formațiunii paramilitare*, se are în vedere stabilirea și coordonarea cu direcțiile operative de activitate a formațiunii, lucrul cu cadrele, luarea deciziilor și hotărârilor în privința problemelor legate de asigurarea financiară și materială a formațiunii, emiterea dispozițiilor și ordinelor etc.;

c) participarea *în calitate de membru al formațiunii paramilitare* poate fi determinată de primirea în calitate de membru a formațiunii și îndeplinirea unor funcții corespunzătoare locului pe care-l deține persoana sau de îndeplinirea unor misiuni, ordine cu caracter ordinar.

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute de art.282 Cod penal, se caracterizează prin intenție directă. Persoana este conștientă de faptul că organizează sau conduce o formațiune paramilitară sau are calitatea de membru al acesteia, cu toate că aceasta nu este prevăzută de legislația penală a Republicii Moldova. Iar, persoanele care au organizat sau conduc formațiunea paramilitară, răspund penal pentru infracțiunile comise de către un membru al formațiunii în măsura în care au cunoscut și au participat la comiterea infracțiunii respective.

⁸ Articolul 282 Codul penal al RM

⁹ Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu (Chișinău, 2009)

Potrivit Codului penal, subiect al infracțiunii este persoana fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani. Persoanele, care au participat în calitate de membru al formațiunii paramilitare se liberează de răspundere penală prin prezența cumulativă a trei condiții: retragerea benevolă din formațiunea paramilitară; predarea armei; lipsa în acțiunile acestora a semnelor altei componente de infracțiune.

De facto, structurile militarizate din stînga Nistrului pot fi considerate ca formațiuni paramilitare ilegale, iar persoanele care le-au organizat / conduc și participă în cadrul acestora ar trebui atrase la răspundere penală.¹⁰ Totuși, practica judiciară a RM nu cunoaște cazuri de atragere la răspundere penală în temeiul art.282 CP al R.Moldova.

În altă ordine de idei, recruții din regiune, precum și persoanele care au fost înrolate în formațiunile paramilitare pot fi considerate victime directe, indiferent de opțiunea acestora, deoarece:

- structurile militare transnistrene nu sunt parte a Forțelor Armate ale R.Moldova, sunt ilegal constituite, activînd pe teritoriul R.Moldova în vederea sprijinirii unui regim separatist;
- *obligațiunile militare* ale locuitorilor regiunii sunt fundamentate în temeiul unor acte contrare legislației naționale și tratatelor internaționale;
- înrolarea poartă un caracter „forțat”, locuitorii regiunii sunt impuși, practic, prin intermediul normelor regionale punitive, organelor de forță și situației social-economice de a însuși *serviciul paramilitar*;
- *serviciul militar în formațiunile paramilitare din regiune* este asimilat privării ilegale de libertate a persoanelor, manifestat prin detenție prelungită în *unitățile militare* ilegale;
- menținerea „forțată” a persoanelor în *unitățile militare* corespund criteriilor de detenție arbitrară, în unele cazuri poate fi o formă de tortură și / sau rele tratamente.
- persoanele care execută acest *serviciu militar* sunt lipsiți arbitrar de dreptul de a circula și se deplasa liber pe teritoriul țării;
- *serviciul paramilitar* reprezintă o imixtiune în viața particulară, o atingere a demnității umane, etc;

Pe de altă parte, tinerii din regiunea transnistreană pot fi sancționați penal, atît în temeiul Codului penal al R.Moldova, precum și de *codului penal local* pentru eschivarea de la îndeplinirea *serviciului militar*.¹¹ Astfel, situația sutelor de tineri din raioanele de est este complicată, mai ales, din cauza inacțiunilor autorităților constituționale.

¹⁰ Potrivit Ministerului Afacerilor Interne al RM în Banca centrală de date, în baza art.282 CP a fost intentată o singură cauză penală nr.2004058008 din 23.09.2004 de către Procuratura mun.Bender. Cauza penală a fost suspendată, ulterior deoarece nu a fost identificat făptuitorul.

¹¹ Art.325 *codul penal*, <http://vspmr.org/Law/?ID=384>

Capitolul II.

Statutul juridic al regiunii separatiste Transnistria. Structurile militarizate.

La 02.09.1990 în estul R.Moldova își proclamă *independența* față de R.Moldova *entitatea separatistă* autointitulată „republică moldovenească nistreană”. În anul 1991 în stînga Nistrului se declanșează un conflict între forțele secesioniste, susținute de armata Federației Ruse și poliția autorităților constituționale. Acest conflict durează cîteva luni, timp în care forțele secesioniste ocupă și instaurează dictatura sa în partea stîngă a rîului Nistru.¹²

La 21 iulie 1992, Președintele Republicii Moldova, dl Snegur, și Președintele Federației Ruse, dl Elțin, au semnat un acord cu privire la principiile de reglementare amiabilă a conflictului armat din regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Ulterior încheierii acestui acord, cu susținerea totală a Federației Ruse, *regimul separatist* și-a consolidat prezența sa în teritoriu.¹³

Această entitate și-a creat o structură proprie de stat cu atribute proprii (miliție, procuratură, instanțe judecătorești), care pînă în prezent activează în baza legislației din timpurile Uniunii Sovietice a căror prevederi în materie penală sînt contrare legislației Republicii Moldova și principiilor internaționale.

Structurile militarizate, au fost formate în 1990, fiind compuse din: detașamente de apărare, unități de cazaci¹⁴, formațiuni muncitorești în ajutorul miliției, denumite OSTK și garda republicană¹⁵, înarmate cu echipament, muniții și armament din dotarea trupelor sovietice (ulterior ruse) din regiune. Astfel, structurile ilegale respective, după războiul moldo-rus din 1992 au fost transformate în *forțele armate* și dotate din aceleași surse. Pe baza armamentului, tehnicii militare ce aparține Federației Ruse, precum și urmare a aportului forțelor armate ale Federației Ruse în regiune a fost creată o structură militară proprie, ce a fost denumită – *forțele armate* (Вооруженные силы ПИМР), iar în ZONA CU REGIM SPORT DE SECURITATE (zona mun.Bender), contrar Acordului moldo-rus de încetare a focului din 1992 și cu acordul tacit al Forțelor Pacificatoare ale Federației Ruse sunt formate diferite posturi paramilitare și organizat un Centru de instruire a *militarilor forțelor armate*¹⁶.

Formațiunile paramilitare nu sunt supuse controlului din partea autorităților constituționale a Republicii Moldova și nu sunt monitorizate din partea vreunei instituții internaționale. Acestea au legături doar cu organe similare din Federația Rusă și alte instituții din republicele nerecunoscute din spațiul post sovietic. Majoritatea ofițerilor din cadrul *formațiunilor paramilitare* fac parte din contingentul forțelor Armatei a 14-a ce aparține Federației Ruse, cazaci sau ofițeri, instruiți special în Federația Rusă. Potrivit unor surse, în cadrul acestor formațiuni sunt între 5,0-7000 militari, iar în cazul agresiunii militare, numărul acestora poate atinge cifra de 25 mii persoane.

Formațiunile paramilitare constau din unități de infanterie motorizată, aviație, artilerie, formațiuni de apărare aeriene, forțe speciale de suport logistic și *miliția poporului* (народное ополчение). Acestea și-au consolidat forțele, în special după semnarea Acordului moldo-rus de încetare a focului din 1992, odată cu instalarea pe teritoriul R.Moldova a Forțelor de Menținere a Păcii. *De facto*, Forțele Pacificatoare au proteționat și favorizat pe parcurs întărirea și

¹² http://ro.wikipedia.org/wiki/Republica_Moldoveneasc%C4%83_Nistrean%C4%83

¹³ a se vedea capitolul III al cauzei Ilașcu v. Moldova și Federația Rusă, hotărîrea din 08.07.2004

¹⁴ <http://dexonline.ro/definitie/cazac>

¹⁵ La 6 septembrie 1991, *sovietul suprem* de la Tiraspol adoptă o hotărîre, care prevedea trecerea necondiționată a tuturor organelor de stat din stînga Nistrului ale RM sub „jurisdicția” acesteia și formarea „gărzii republicane”.

¹⁶ http://promolex.md/upload/publications/ro/doc_1268219328.pdf

consolidarea forțelor secesioniste, astfel încât, într-o perioadă de scurtă durată, acestea au devenit spaima întregului continent European.

Potrivit unor surse, *formațiunile paramilitare ale regiunii transnistriene* dispun de un sistem complex de organizare, aflat în plin proces de modernizare.¹⁷ Organigrama oficială a așa numitului *minister al apărării*, cuprinde 4 mari unități de infanterie (brigăzi) dislocate în Tiraspol, Bender (**aflat în zona cu regim sporit de securitate**), Râbnița și Dubăsari; Forțele de Menținere a Păcii de la Vladimirovka; Batalionul Independent de tancuri „Vladimirovka”; Batalionul de Forțe Speciale din Tiraspol; Batalionul Independent de Semnalizare din Tiraspol; Batalionul Independent de Suport din Tiraspol; Regimentul de Artilerie din Parcani; Batalionul de Ingineri din Parcani; Unitatea Independentă de Aviație din Tiraspol; Baza Aviatică de Echipare și Reparații din Tiraspol; Regimentul 1 de Artilerie Antiaeriană din Tiraspol. Statul Major General de la Tiraspol are un efectiv de cca 250 de oameni. Pe timp de pace, *ministerul apărării* de la Tiraspol dispune de un efectiv de cca 5000 de militari. În componența *formațiunilor paramilitare* se numără 18 tancuri T-64, 69 de TAB-uri, 18 tunuri „Gaubits- 122”, 12 tunuri de 85 mm, trei lansatoare de tip „Alazan”, 69 de lansatoare de mine, cel puțin 13 sisteme de lansare a rachetelor antiaeriene și aproximativ 130 de rachete antitanc (probabil sisteme Fagot/AT4).¹⁸

În cadrul *ministerului de interne* de la Tiraspol se numără: Batalionul de forțe interne „Cobra”, batalionul de forțe speciale „Dnestr”, ai căror membri au beneficiat de stagii îndelungate de pregătire în unități speciale ale armatei ruse, șapte subdiviziuni de miliție, detașamentul de patrulare „Pervomaisk” și detașamentul de patrulare din Parcani. Această structură are o capacitate ofensivă de cca 3000 persoane, fără a fi luate în considerație unitățile teritoriale sau de rezervă.

O altă structură militarizată este *ministerul securității de stat*¹⁹, care în afară de misiunile sale specifice, asigură și securitatea *hotarului* cu partea dreaptă a Nistrului și Ucraina. În subordinea acestuia se află Batalionul cu destinație specială „Delta”, care numără peste 3000 de oameni, detașamente de *grăniceri* la Tiraspol, Bender, Slobozia, Grigoriopol, Dubăsari, Rîbnița, Camenca și 44 *posturi de frontieră*.

La fel, în componența *formațiunilor* intră Detașamentul cazacilor din cadrul Armatei de Cazaci a Mării Negre²⁰, staționarea acestora fiind *legitimată* printr-o hotărîre a *sovietului suprem* de la Tiraspol din 2001. Aceștia beneficiază de un șir de privilegii și înlesniri în regiune, implicîndu-se activ în sprijinirea regimului separatist și formarea propagandei anti-Republica Moldova. Acestor forțe li se poate asocia, Regimentul 10 de cazaci de pe Don, subordonat Armatei de Cazaci a Mării Negre. Regimentul este dislocat în șapte localități (Tiraspol, Camenca, Rîbnița, Dubăsari, Grigoriopol, Bender și Slobozia).

În 1994 prin ucazul liderului separatist de la Tiraspol, este adoptată *legea* privind statutul forțelor armate ale Federației Ruse, dislocate în estul țării, care, de fapt nu face altceva decât să demonstreze complicitatea acestei structuri cu *structurile militare* din regiunea transnistreană. Potrivit acestui act, Armata Federației Ruse este garantul păcii, securității și stabilității, iar Trupele ruse pe teritoriul *regiunii transnistriene* sunt contingente militare ale unui stat prietenos. Aceeași normă stabilește că militarii armatei ruse și membrii familiilor lor beneficiază în regiunea transnistreană de facilitățile stabilite prin legislația sovietică pentru militari și membrii familiilor lor, inclusiv asigurarea acestora cu pensii și înlesnirile la acestea.²¹

¹⁷ <http://www.insulaserpilor.info/Articol.asp?ID=269>

¹⁸ <http://www.interlic.md/2007-11-26/3163-3163.html>

¹⁹ Redenumit în Komitetul Securității de Stat (KGB) în 2012.

²⁰ <http://pmr-kazaki.ucoz.ru/>

²¹ <http://vspmr.org/Law/?ID=402>

Pe de altă parte, cifrele sus-menționate probabil, au fost sporite intenționat pentru a crea în exterior spaimă, avînd în vedere că regiunea simte un default puternic economic și social. Există zvonuri locale, care susțin că *formațiunile paramilitare* în ultimii ani, sunt în regres major, capacitățile acestora fiind extrem de minime. Spre exemplu: într-o *unitate militară* din or. Dubăsari, îndeplinesc *serviciul militar* cca 120 de persoane, pe cînd capacitatea acesteia era de peste cca 600 de persoane. În aceeași *unitate*, o singură persoană îndeplinește *serviciul militar* în batalionul de aviație.

Capitolul III.

Situația recruților din regiunea transnistreană a R. Moldova

Contrar obligațiilor și prevederilor constituționale, cetățenii R.Moldova domiciliați în regiunea transnistreană au depus/depun *jurământ de credință* unui regim anticonstituțional și autoproclamat pe teritoriul R.Moldova. Regimul de la Tiraspol pentru a menține controlul asupra acestui spațiu, obținut prin violențe militare, a promovat o politică dură împotriva oricăror tendințe sau idei de apropiere între populația celor două maluri ale Nistrului. Dimpotrivă, direct sau indirect a fost promovat și educat insistent spiritul de ură și dușmănie împotriva propriului Stat. În primul rând trebuie menționat faptul că în regiunea transnistreană s-a promovat ideea că Statul R. Moldova (ai cărui cetățeni sunt marea majoritate) este inamicul nr.1. Acest spirit agresiv este promovat în special în rândul tinerilor, în mare parte recrutați forțat în structurile para-militare din regiune. Gravitatea fenomenului, este că în caz de conflict sau agresiune militară între cele maluri de Nistru, luptele vor fi duse între cetățenii R.Moldova, pe de o parte, cetățeni ai R.Moldova care au depus jurământ Statului R.Moldova și pe de alta, cetățeni ai R.Moldova – care, au depus *jurământ* regimului regional separatist.

Concomitent, bărbații, care au satisfăcut serviciul militar (cursuri de pregătire la catedrele militare) în dependență de cetățenie în Forțele armate ale Statelor (Federației Ruse, Ucrainei, R.Moldova) și au depus jurământul față de acest stat, sunt obligați să depună jurământ și să servească și regimului separatist.

Așadar, pe parcurs, locuitorilor regiunii prin intermediul relațiilor socio-economice și cotidiene (înregistrarea imobilelor și a bunurilor, achitarea plăților pentru serviciile comunale, angajare la serviciu și salarizare etc.) le-a fost impusă cetățenia *entității autoproclamate*. Aceste rapoarte inevitabile cu administrația locală, dar și lipsa oricăror reacții sau eforturi în ceea ce privește apărarea drepturilor cetățenilor R.Moldova de către autoritățile constituționale au servit motiv pentru obligarea tuturor locuitorilor din această regiune să *obțină* sau să accepte *cetățenia* unei entități ilegale. Odată, obținând un asemenea statut locuitorii au devenit posesorii unor obligații *legale* față de un regim ilegal prin esență.

Astfel, articolul 11 a *constituției locale*²², declară că *forțele armate* sunt create pentru a apăra suveranitatea și independența regiunii, iar articolul 48 a aceleiași norme, stipulează obligația sfântă a **fiecăruia** de a apăra *entitatea separatistă*.²³ Referințe la obligația militară a locuitorilor conțin practic toate normele juridice regionale, iar în final, asigurarea respectării acestora are loc prin intermediul normelor punitive ale *codului penal local*.

Problema înrolării forțate nu este caracteristică doar pentru cetățenii Republicii Moldova din regiunea respectivă. *Legislația locală* stipulează **dubla cetățenie**, dar administrația de la Tiraspol, de asemenea „ex lege” consideră toți locuitorii permanenți ai regiunii *cetățeni ai entității separatiste*. În contradicție cu art.21 (3b) al Convenției Europene privind Cetățenia (1997), locuitorii permanenți ai regiunii care dețin cetățenie ucraineană, rusă etc., sunt chemați de a satisface *serviciul militar*.²⁴

²² <http://vspmr.org/?Part=216> „Для защиты суверенитета и независимости Приднестровской Молдавской Республики создаются Вооруженные силы”.

²³ Защита Приднестровской Молдавской Республики - священный долг для **каждого**. Законом устанавливается всеобщая воинская обязанность.

²⁴ Art.1 al *legii* cu privire la serviciul militar obligatoriu stipulează că deținerea dublei cetățenii nu scutește *cetățenii* de obligațiunea militară față de *entitatea separatistă*.

3.1. Evidența militară a tinerilor din regiunea transnistreană

Potrivit *legii* cu privire la obligațiunea militară generală și serviciul militar, prin *evidența militară* se subînțelege un sistem de evidență de stat și analiză a datelor privind încorporarea și de mobilizare a resurselor umane. Funcționalitatea acestui sistem este asigurat de *ministerul apărării, ministerul de interne, autoritățile executive, organele administrațiilor publice* și orice alte organizații indiferent de forma lor juridică²⁵.

Evidența militară are loc permanent și cuprinde toate categoriile de *cetățeni*, care sunt supuși *evidenței militare*. Cerințele de bază privind luarea în *evidența militară*, sunt exhaustivitatea și exactitatea datelor ce caracterizează starea cantitativă și calitativă a recruților și persoanelor care urmează a fi supuși mobilizării pentru:

- executarea de către *cetățeni* a serviciului militar;
- determinarea stării cantitative și calitative a recruților, inclusiv a persoanelor supuse mobilizării, pentru asigurarea apărării militare efective a *entității separatiste*;
- organizarea și îndeplinirea planului militar cu privire la pregătirea specialiștilor militari, *cetățeni* din rezerva militară.

Evidenței militare sunt supuși *cetățenii*:

- bărbați, apti pentru îndeplinirea serviciului militar;
- femeile, apte pentru serviciul militar și care posedă una din specialitățile din lista de specialități, în baza cărora femeile, *cetățeni* sunt supuse *evidenței militare*²⁶.

Evidența militară a recruților din regiune, începe de pe băncile școlii. Instituțiile de învățământ, fiind obligate să țină evidența tinerilor adolescenți, să efectueze instruirea premilitară și patriotică a acestora, să păstreze contactele acestora și a părinților lor, să urmărească migrația elevilor săi spre alte școli. Trimestrial, instituțiile de învățământ locale, expediază listele înnoite cu tinerii care ating / împlinit vârsta de 16 ani. Asemenea liste sunt „obligate” să transmită *comisariatelor militare* și cele opt instituții de învățământ cu predare în grafie latină, subordonate Ministerului Educației al R.Moldova.

Conform *legislației regionale*, întreprinderile, organizațiile și instituțiile din regiune sunt obligate să întocmească listele tinerilor care ating vârsta de 16-17 ani. Listele respective sunt predate *comisiei* pentru recrutare, compuse din *funcționari locali*. Din momentul includerii lor în aceste liste, tinerii sunt *obligați* să se prezinte la *comisariatul militar raional* pentru a se înregistra la evidența militară. Odată înregistrați, aceștia devin recruți, li se eliberează *certificat de recrut*, sunt supuși examenului medical de către o *comisie* specializată²⁷. În urma examinării, *comisia medico-militară* determină soarta tânărului, în dependență de starea sănătății. Iar, odată cu înmînarea *adeverinței de recrut* se înscrie și data prezentării pentru înrolare în *forțele armate*. Aceasta reprezintă o dovadă că recrutul a fost avizat oficial despre obligativitatea lui de a se prezenta la *unitatea militară* pentru înrolare. Astfel, citațiile pentru înrolare poartă doar un caracter formal. Deseori, tinerii au primit citație, în care erau avizați că sunt chemați doar „*pentru convorbire*”.

Totodată, aceste instituții, organizații de orice formă juridică sunt obligate să nu admită angajarea în câmpul muncii a persoanelor care nu posedă *livret militar* sau să denunțe imediat organelor abilitate cazurile respective. Tăinuirea acestui fapt, este sancționată dur. Tinerii, care

²⁵ <http://vspmr.org/?Part=235&ClassType=36>

²⁶ În Republica Moldova, evidenții militare sunt supuși, bărbații, cetățeni ai RM, apti pentru îndeplinirea serviciului militar.

²⁷ Certificatele medicale, eliberate de comisiile medico-militare ale altor State, cu privire la inaptitudinea cetățeanului de a executa serviciul militar nu sunt recunoscute de comisiile medico-militare ale locale.

nu sunt angajați sau nu studiază sunt obligați să se prezinte de sine stătător la *comisariatul militar raional* pentru luare în *evidența militară*.

Potrivit *legislației* toți *cetățenii* sunt obligați să se afle în *evidența militară*, cu excepția persoanelor inapte de serviciul militar, celor care execută serviciul militar, persoanele care execută pedeapsa cu închisoare și femeile, care nu au pregătire militară. La fel, *colaboratorii trupelor de interne, serviciului vamal și sistemului penitenciar* sunt obligați să se afle în *evidența militară*.²⁸

Luarea în evidența militară primară a bărbaților *cetățeni* are loc în perioada 1 ianuarie – 31 martie (prelungit pînă la 10 august) la momentul atingerii vârstei de 16-17 ani, de către *comisariatele militare raionale*. Comisiile de evidență militară primară sunt constituite prin ordinul *șefului* administrației orășanești și raionale. Comisia respectivă este compusă din:

- a) președintele comisiei – este **comisarul militar raional**;
- b) membrii comisiei – reprezentantul administrației locale, șeful adjunct al miliției raionale, medici – specialiști, psiholog și secretarul comisiei.

Comisia organizează evidența medico-militară a recruților, apreciază aptitudinea acestora, desfășoară activități psihologice pentru determinarea compatibilității formării profesionale în specialități militare, decide luarea în evidența militară, fie trecerea în rezervă sau scutirea de serviciul militar. Instituția ierarhic superioară, responsabilă de activitate și controlul comisiilor raionale este **comisia republicană de recrutare-încorporare**. Aceasta este prezidată de *comisarul militar al regiunii*, șeful serviciului medical din cadrul *forțelor armate*, adjunctul șefului *Marelui stat major al forțelor armate*, adjunctul *ministrului sănătății*, reprezentantul *ministerului de interne*, medici specialiști și secretarul comisiei. Deciziile *comisiei republicane* pot fi contestate de *cetățeni* în *instanțele de judecată*, dar nu mai tîrziu de 30 zile din momentul emiterii *deciziei* de încorporare.

Trebuie menționat faptul că majoritatea tinerilor părăsesc regiunea înainte de a atinge vârsta de 18 ani. Aceștia pleacă la muncă sau la studii în alte regiuni ale R.Moldova sau peste hotarele țării. Din această cauză, completarea unităților militare cu recruți rămâne una dintre cele mai serioase probleme pentru autoritățile separatiste, fapt care deseori determină responsabilii din cadrul instituțiilor de recrutare să ignore totalmente drepturile tinerilor din regiune.

Procedura de luare în *evidența militară*, este, practic similară pe ambele maluri ale Nistrului. La etapa preliminară, este asigurată de un responsabil din cadrul administrației publice locale. Ulterior, centrele militare raionale asigură evidența militară a tinerilor, le eliberează adeverințele de recrut și organizează controlul medical general al recruților. Evidența militară se ține conform domiciliului. În regiunea transnistreană, centre militare ale autorităților constituționale nu există (din lipsa controlului acestei regiuni). Evident că autoritățile constituționale nu asigură luarea în evidența militară a recruților rezidenți ai regiunii transnistrene, nu cunosc și nici nu depun eforturi în vederea eradicării situației.

Totuși, autoritățile constituționale asigură documentarea tinerilor din regiune, cu acte naționale de identitate gratuit la prima documentare, la atingerea vârstei de 16 ani. Potrivit datelor Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicației al R.Moldova, în Registrul de stat al populației, pînă la 1 august 2012 în localitățile din stînga Nistrului erau documentați 272.854 cetățeni moldoveni.²⁹ Toți ei, au obligații militare față de Republica Moldova, așa cum Republica Moldova trebuie să le asigure și apere drepturile. Poziția autorităților constituționale, precum că din lipsa controlului constituțional al regiunii, luarea în evidența militară a tinerilor din regiune,

²⁸ <http://vspmr.org/Law/?ID=393>

²⁹ http://www.mtic.gov.md/statistica_rom/

ar putea suplini listele persoanelor care se eschivează de la încorporare, organele de drept nefiind capabile să asigure reținerea și înrolarea acestora nu este admisibilă, în raport cu obligațiile pozitive ale Statului față de proprii cetățeni.

Cetățenii luați în evidența militară, sunt obligați:

1. să se afle în *evidența militară* la *comisariatul militar* de la domiciliul acestuia; iar în localitățile rurale, unde nu sunt *comisariate militare* – la evidența administrațiilor publice. *Cetățenii* care dețin grade militare de ofițeri sau din rezerva *comitetului securității de stat* sunt luați în evidența militară a acestor instituții;
2. să se prezinte neîntârziat la data, ora și locul indicat în citație în *comisariatul militar* sau în orice altă instituție, care asigură evidența militară a *cetățenilor*, având cu sine livretul militar, adeverința de recrut, permisul de conducere, inclusiv *pașaportul de cetățean al entității separatiste*;
3. în caz de trecere în rezerva *forțelor armate* să se prezinte la *comisariatul militar* în termen de 1 săptămână pentru a fi luat în evidența militară;
4. să informeze *comisariatul militar* în termen de 1 săptămână despre schimbarea domiciliului, stării familiale, locului de muncă și studii, locul de domiciliu;
5. să se scoată din evidența militară în cazul schimbării domiciliului sau vizei de domiciliu (pentru mai mult de 3 luni), inclusiv dacă pleacă peste hotarele regiunii (pentru mai mult de 6 luni) și să fie luat în evidența militară în termen de 1 săptămână la noul loc de domiciliu;
6. să prezente livretul militar și adeverința de recrut, iar în caz de pierdere a acesteia să informeze de îndată *comisariatul militar* teritorial, pentru a-i fi eliberat un alt duplicat.

Cetățenii, care urmează a fi luați în evidența militară și care intenționează să părăsească regiunea, sunt obligați să se informeze personal *comisariatul raional*. Iar, cei care vor să se scoată din evidența militară, trebuie să depună personal o cerere motivată în acest sens. *Organele de miliție* au obligația să țină evidența persoanelor care trebuie să fie luați în evidența militară / încorporați / anunțați în urmărire, cât și să-i scoată din evidența registrului de ședere.

3.2. Examinarea medico-militară a recruților

Cetățeanul la luarea în evidența militară este supus unor examinări medicale de către: medicul terapeut, neurolog, psihiatru, oftalmolog, stomatolog, etc. În cazul în care, comisia medico-militară este în imposibilitate de a stabili gradul de aptitudine a recrutului, aceasta trimite persoana la examinare în regim ambulatoriu sau de staționar pentru tratament sau concretizarea diagnozei.

După efectuarea expertizei medico-militare, *comisia* adoptă una din următoarele decizii:

- A) apt pentru serviciul militar (годен к военной службе);
- B) apt pentru serviciul militar, cu restricții minore (годен к военной службе с незначительными ограничениями);
- C) apt parțial pentru serviciul militar (ограниченно годен к военной службе);
- D) inapt temporar pentru serviciul militar (временно не годен к военной службе)³⁰;
- E) inapt pentru serviciul militar (не годен к военной службе).

Observăm că în situațiile de inaptitudine militară, toate persoanele rămân a fi în evidența militară, nefiind excluși, din contra sunt trecuți în rezervă. Înainte ca persoana să fie declarată

³⁰ Decizia cu privire la inaptitudinea temporară pentru serviciul militar este valabilă pe o durată de 12 luni.

inaptă de serviciul militar, aceasta urmează să prezinte un șir de certificate medicale, să treacă examene medicale la instituțiile medicale de profil, fie să urmeze ture de tratament. După ce a urmate toate turele de tratament, recrutul este reexaminat repetat de *comisie*, care decide asupra capacității de îndeplinire sau neîndeplinirii serviciului militar. Pe durata respectivă, persoana este considerată aptă pentru înrolare, nu are dreptul de a părăsi regiunea, etc.

Tinerii considerați bolnavi și care, din cauza bolii pot fi declarați inapți pentru serviciul militar, trebuie să se trateze doar în instituțiile medicale din regiunea transnistreană. Examenele medicale și certificatele medicale eliberate de instituțiile medicale din partea dreptă a Nistrului, Ucraina sau alte state nu sunt recunoscute de comisiile medicale. De altfel, dacă tinerii recruți prezintă asemenea certificate unde este stabilită diagnoza, potrivit căreia tânărul urmează a fi declarat inapt pe motiv de boală din serviciul militar, acesta riscă, după examinarea medico-militară să fie declarat apt pentru serviciul militar. Un caz relevant a fost publicat în Raportul cu privire la respectarea drepturilor omului în Moldova, elaborat de Asociația „Promo-LEX”.³¹

Un tânăr din Râbnița a fost supus unui examen medico-militar de către autoritățile constituționale. El a fost declarat inapt pentru serviciul militar. Între timp, comisia medico-militară din Râbnița îl recunoaște apt pentru serviciul militar și îi expediază o citație pentru „încorporare”.

Pe de altă parte, sistemul medical din regiune suferă extrem din mai multe circumstanțe. Aceasta evident se răsfrânge și asupra procesului de acordare a asistenței medicale, inclusiv recruților. De regulă, persoanele înrolate beneficiază de tratament și medicamente gratuite, fiind asigurate din bugetul regional. Totuși, mai mulți recruți au fost nevoiți să se trateze pe cont propriu, să procure medicamente să achite de sine stătător costul intervențiilor chirurgicale, etc. Iar, în cazul în care recruții bolnavi provin din familii social-vulnerabile, medicii preferă să ignore multe din problemele de sănătate ale recruților.

Examinarea medicală deseori este una superficială, iar pentru a îndeplini normele de încorporare, persoanele cu grave probleme de sănătate sunt înrolate. Descrierea unui alt caz mediatizat de presa regională vine să demonstreze nu numai cele relate mai sus, dar și comportamentul instituțiilor tutelare față de starea sănătății persoanelor:

*E.G în iunie 2011 a fost încorporat în armata transnistreană. Potrivit diagnozei medicale, tânărul suferea de: sclioz stadia I, osteohondroză, lombalgie cronică, platfus în stadia II. După o săptămână de serviciu militar, E. s-a îmbolnăvit grav. A fost internat în unitatea sanitară timp de 2 luni, unde i-au fost administrate doar pastile analgezice. Până la sfârșitul acestei perioade, E.G. nu se putea deplasa, din cauza paraliziei la un picior.*³²

Obținerea unui *bilet alb* nu este o obțiune tocmai bună pentru tinerii recruți. Pe lângă faptul că, vor fi reexaminați continuu de către medicii din localitate și obligați să nu părăsească teritoriul, aceștia vor întâmpina dificultăți la angajarea în câmpul muncii, iar pensia de invaliditate, după caz, nu le asigură minimul de existență. De aceea, mulți, conștientizând faptul că în lipsa unui *livret militar* vor fi lipsiți / limitați în posibilitatea de a obține vreo slujbă plătită, purced la asemenea riscuri, pentru viața și sănătatea lor.

3.3. Răpirea tinerilor de la *posturile migraționale*

Informațiile despre tinerii care urmează a fi luați sau sunt în evidența militară, sunt expediate *serviciului de migrație, grăniceri și miliție*. Acestea, au obligația de a refuza solicitarea

³¹ http://promolex.md/upload/publications/ro/doc_1319534121.pdf

³² <http://profvesti.org/2011/10/01/6578/#comment-1528>

retragerii vizei de domiciliu pentru tinerii recruți. În aceleași circumstanțe, o altă obligație a lor este de a supraveghea activitatea sau deplasarea tinerilor, ulterior fiind responsabili pentru înrolarea lor forțată.³³

Potrivit *legislației regionale*, procesul de *înrolare* în serviciul militar are loc pe parcursul anului. Astfel, persoanele care, încalcă regulile militare locale riscă să fie amendați, sancționați penali și înrolați în armată. Aceeași situație, este și în cazul celor care intenționează să părăsească regiunea, fie temporar, fie permanent.³⁴

Autoritățile migraționale, verifică minuțios tinerii între 18 și 27 ani. Pentru a nu avea probleme, tinerii se asigură din timp, păstrând în actul de identitate, certificatul de studii sau orice document prin care s-ar înțelege că părăsirea regiunii este temporară. Totuși, rețineri în masă sunt în cazul în care există *ordine de reținere* a tinerilor pasibili încorporării. În multe cazuri, tinerii studenți s-au pornit la studii în Chișinău (sau reveneau la domiciliul părinților din regiune), iar la posturile de control au fost reținuți și transportați în *unitățile paramilitare*. Unul din motivele *sechestrării* tinerilor la *posturile migraționale* este anunțarea în căutare pentru *eschivarea de la înrolare*.

*Astfel, doar în 2011 reprezentanții „serviciului” de migrație au reținut la „posturile migraționale” 21 de persoane anunțate în căutare pentru „eschivarea de la înrolare”.*³⁵

În Raportul „Promo-LEX” au fost descrise asemenea cazuri, precum:

Studiu de caz 1, un tânăr din orașul Tighina a fost reținut de grănicerii transnistreni la postul de control pentru eschivarea de la „serviciul militar”. În câteva ore, a fost escortat într-o unitate militară din regiune, unde a trecut o comisie medico-militară și în aceeași zi a fost obligat să depună „jurământ de credință” administrației de la Tiraspol.

Studiu de caz 2, în timpul vacanței de vară (perioada de încorporare în regiune), un student la o universitate din Chișinău mergea în vizită la părinți, în raionul Camenca. La un post ilegal de control a fost învinuit de eschivarea de la îndeplinirea „serviciului militar”, după care a fost escortat într-o „unitate militară” din regiune. Părinții au aflat peste două săptămâni de la incident despre situația fiului și locul unde el se află.

În opinia noastră, faptele de *reținere* și *transportare* a persoanelor de la *posturile migraționale* nu sunt altceva decât infracțiuni de răpire și privare ilegală de libertate a persoanelor, acțiuni care cad sub incidența Codului penal al R.Moldova. Mai mult, acțiunile de arestări arbitrare, privare ilegală de libertate, lipsirea de dreptul a circula și de deplasa liber de către persoane care și-au asumat ilegal asemenea prerogative în regiunea de est a R.Moldova, constituie o violare a prevederilor art.5 a Convenției europene pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

3.4. Executarea serviciului paramilitar

Potrivit *normelor locale*, perioada de *înrolare* în structurile paramilitare din regiune este de două ori pe an: 1 aprilie-10 august și 1 octombrie-30 decembrie (potrivit legislației R. Moldova, înrolarea este în perioada 1 mai – 30 iunie și respectiv 1 noiembrie – 31 decembrie).

³³ <http://fms45.ru/2008/04/25/migracionnaja-sluzhba-i.html>

³⁴ <http://www.nr2.ru/pmr/327261.html>

³⁵ <http://www.nr2.ru/pmr/374919.html>

Sunt citați pentru *serviciul militar* pe timp de „pace”:

- a) *cetățenii*, bărbați, cu vârsta 18 – 27 ani, luați în evidență sau obligați să fie în evidența militară și rezervă;
- b) *cetățenii*, bărbați în vârstă de până la 30 ani, care au finisat studiile în instituțiile de învățământ, fie au fost trecuți în rezervă cu gradul militar de „ofițer”.

Nu sunt supuși *înrolării*, inapți pentru serviciul militar, care au fost scutiți de serviciul militar sau care au obținut o amânare de la serviciul militar, arestații, condamnații, cei cu cazierul juridic pozitiv, având 2 sau multe condamnări, împotriva cărora au loc acțiuni de urmărire penală.

De la *serviciul militar* pe timp de pace sunt scutiți *cetățenii*, care:

- a) au fost recunoscuți inapți sau apți parțial de serviciul militar pe motiv de boală;
- b) au executat serviciul militar sau serviciul civil (de alternativă) în alt stat;
- c) sunt și dețin diplomă de candidat sau doctor în științe;
- d) în caz de deces (moarte) a tatălui, mamei, fratelui sau surorii în timpul îndeplinirii de către aceștia a obligațiilor militare;
- e) au atins vârsta de 27 ani și peste 30 ani - pentru absolvenții învățământului superior, trecuți în rezervă cu gradul militar de „ofițer”;

De amânarea *încorporării* pot beneficia *cetățenii*:

- a) declați temporar inapți de serviciul militar pe motiv de sănătate – pe un termen de până la un an;
- b) care îngrijesc permanent tatăl, mama, soția, fratele, sora, bunelul și bunica, fie orice altă persoană, care l-a îngrijit timp de 7 ani pe recrut, dacă lipsesc alte persoane, obligate conform legii să-i îngrijească pe sus-menționații, inclusiv ca persoanele respective să nu se afle la întreținerea deplină a *statului* în conformitate cu decizia comisiei de expertizare, fie invalizi de gr.I și II, pensionari, sau copii de până la 18 ani, fie peste 18 ani, dacă au devenit invalizi de gr.I și II în timpul copilăriei;
- c) care au un copil, crescut fără mamă;
- d) care au 2 sau mai mulți copii;
- e) care au un copil-invalid în vârstă de până la 3 ani;
- f) mamă (tată), care în afară de ei, au 2 și mai mulți copii în vârstă de până la 8 ani, fie invalid din copilărie sau îi îngrijește fără soț (soție);
- g) care au finisat studiile la instituții superioare de învățământ și au îndeplinit serviciul în *organele de interne, securității de stat, serviciului vamal* pe perioada exercitării atribuțiilor de serviciu;
- h) pentru prima dată înscriși la studii la zi, în școlile cu învățământ general, elementar și secundar până la primirea de către aceștia a diplomelor, și până la atingerea vârstei de 20 ani, dacă nu aveau studii medii, până la intrarea lor în aceste școli;
- i) pentru prima dată înscriși la studii la zi, în instituțiile de învățământ superior în vârstă de până la 27 ani – pe perioada studiilor;
- j) care își continuă studiile post-universitare – pe perioada studiilor și susținerii practicii de lucru, inclusiv a diplomei;
- k) care au studii superioare didactice și activează în instituțiile de învățământ din localitățile rurale – pe perioada activității respective;
- l) care activează permanent în funcție de medic în localitățile rurale – pe perioada funcției respective;
- m) aleși locali – pe perioada mandatului de ales local.

Pentru alte motive de amânare a încorporării se emite *ucazul președintelui*.

Durata *serviciului militar* în regiune este:

- a) pentru *militarii*, care îndeplinesc serviciul militar în termen – **18 luni**;

- b) pentru *militarii*, care au absolvit instituțiile superioare de învățământ, serviciul militar în termen – 12 luni;
- c) pentru *militarii*, care au grad de ofițer și sunt chemați pentru serviciul militar – 24 luni;
- d) pentru *militarii*, care îndeplinesc serviciul militar prin contract – pe durata contractului.

Odată înrolați, recruții obțin statut de militar, în termen de 1-2 săptămâni depun *jurământul militar*, fiind nevoiți să se acomodeze la programul de cazarmă. Deși, potrivit normelor regionale, este instituită funcția de psiholog, trebuie să se petreacă lucru educativ cu tinerii *soldați*, inclusiv de dispersare a celor impulsivi, fie neadmiterea intrării în cazarmele recruților a militarilor, etc, acestea nu se respectă. Astfel, mai mulți au reclamat cazuri de hărțuire (*dedovshchină*), cazuri de tortură și alte pedepse și tratamente crude, inumane sau degradante în *forțele armate* (de ex: *incendierea pe corp a unor obiecte, care provoacă dureri fizice, lovituri după cap, flotări pe timp de noapte în curtea cazarmii, scufundarea în WC, bătăi în diverse regiuni ale corpului, impunerea la munci nocive, estorcarea de sume bănești, aflarea în tură mai mult de 3 zile, fără întrerupere, strangulare, luarea produselor alimentare, etc).*

După prima „testare” a recruților are loc repartizarea acestora pentru executarea diverselor sarcini (de ex: responsabil de WC, responsabil de asigurarea cu țigări, responsabil de spălatul rufelor, etc.). Metodele violente de „educare” prin forme de tortură și rele tratamente sunt specifice în unitățile militare. Dacă în majoritatea statelor lumii, fenomenul *dedovshchinii* a fost recunoscut, în regiune este unul înspăimântător și acceptat. În general, aceste fapte nu sunt denunțate.

Pentru încălcarea disciplinei militare, *militarii* sunt izolați în celule (*гауптвахты*) de pe teritoriul *unității militare*. Potrivit unui raport al *ombudsmanului* regional, nici o încăpere respectivă nu corespunde standardelor de internaționale sau cel puțin minime de detenție a persoanelor.³⁶ Condițiile din aceste instituții au creat o atmosferă similară cu situația din penitenciare. *Militarii* pot fi supuși arestului disciplinar pentru un termen de la 3-10 zile. Arestul se dispune prin ordinul șefului unității militare sau a subalternilor acestuia. Arestații nu sunt aduși în fața vreunui judecător, care să decidă asupra aplicării măsurii preventive împotriva militarului în termen. Condițiile de detenție din *gaupтваhte* sunt inumane, acestea fiind constatate și de *împuternicitul pentru drepturile omului*, în rapoartele sale.

Spre exemplu: în 2010, în urma efectuării unei vizite de monitorizare în *unitatea militară* din Rîbnița, *ombudsmanul* a constatat că în *gaupтваhta unității militare* nu corespundea criteriilor minime de detenție a persoanelor în arestul disciplinar (celula nu avea sistem de încălzire, ventilare, persista murdărie, condiții antisaniare). În asemenea condiții, *militarii* erau ținute de la 1-20 zile în arest. Condițiile de detenție în această încăpere nu corespundeau nici normelor locale, nemaivorbind de regulile internaționale. *Ombudsmanul* a relevat că detenția în asemenea condiții, nu este altceva decât o formă a relelor tratamente și o încălcare a drepturilor omului. Tot el, în raportul său, constatare că *ministerul apărării* nu are nici o *gaupтваhta* care să corespundă standardelor internaționale.

În *gaupтваhta comendaturii militare* din Tiraspol, este la fel, antisaniară, lipsesc paturi și așternuturi pentru dormit, iluminarea slabă, lipsește baia (doar apă rece, permisă o dată pe zi), WC-ul este în curtea *comendaturii* (arestații sunt scoși o singură dată pe zi la WC), suprapopularea este specifică (din cauza suprapopulării, arestații dorm pe rînd, pe jos și nu se pot deplasa). Ca măsură disciplinară, arestații sunt impuși să stea doar în picioare pe parcursul zilei.

Mulți *militari în termen* nu rezistă tratamentul (relații neregulamentare, comportamentul ofițerilor, etc) la care sunt supuși, din care cauză părăsesc unitatea militară, fapt ce determină să *dezerteze din unitățile militare*.³⁷ Odată prinși, aceștia sunt *anchetați penal*, unii fiind

³⁶ http://ombudsmanpmr.org/doclady_upolnomochennogo.htm

³⁷ Статья 334. Самовольное оставление части или места службы

condamnați cu 4-7 ani de închisoare. Doar în 2011 au părăsit *unitățile militare* 326 de soldați în termen, 121 fiind atrași la răspundere penală.³⁸

În 2010 *procuratura militară* a inițiat 9 cauze penale pentru încălcarea relațiilor neregulamentare. În 2011³⁹ au fost inițiate 22 *cauze penale* pe faptul *dedovschinii*, 12 *ofițeri* fiind atrași la *răspundere penală*. 594 de *dosare* au fost pornite pe faptul încălcării *regulamentelor interne militare*, 408 soldați fiind sancționați *penal*. Alți 122 de soldați în termen au fost condamnați pentru alte *infracțiuni militare*.

Din 1 iunie 2012, *serviciul militar* în termen, potrivit unor noi *reglementări* locale, poate fi executat în *unitatea militară* din imediata apropiere de domiciliul *recrutului*. Totodată, *soldații* în termen vor putea beneficia de concedii suplimentare în zilele de odihnă și sărbătoare.⁴⁰ Pe de o parte, reforma respectivă pare să fie una pozitivă, însă nu și pentru situația soldaților în termen. De fapt, unitățile paramilitare vor fi suplinite de recruți din același oraș sau raion, constituind în timp un contingent unic. Fenomenul *dedovschinii*, în atare situație nu va putea fi evitat. Consecințele pot fi mai drastice, deoarece tinerii soldați vor fi impuși să meargă mai des la domiciliul părinților pentru a aduce în cazarmă diverse produse alimentare, băuturi și sau alte bunuri. Pentru aceasta, ultimii vor trebui să părăsească unitățile militare, fiind supuși riscului de a fi arestat disciplinar.

3.5. Lipsa dreptului de a refuza încorporarea

În aprilie 2000, conform principiilor declarate în Rezoluția 77/1998, Comisia ONU pentru Drepturile Omului a adoptat, fără vot, Rezoluția 34/2000, care recunoaște dreptul oricărui individ de a se opune serviciului militar pe motive de conștiință, considerându-l o exercitare legitimă a dreptului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, așa cum se prevede în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în Convenția Internațională privind Drepturile Civile și Politice.

1. Самовольное оставление части или места службы, а равно неявка в срок без уважительных причин на службу при увольнении из части, при назначении, переводе, из командировки, отпуска или лечебного учреждения продолжительностью свыше двух суток, но не более десяти суток, совершенные военнослужащим, проходящим военную службу по призыву, - наказываются арестом на срок до 6 (шести) месяцев или содержанием в дисциплинарном воинском подразделении на срок до 1 (одного) года.

2. Те же деяния, совершенные военнослужащим, отбывающим наказание в дисциплинарном воинском подразделении, - наказываются лишением свободы на срок до 2 (двух) лет.

3. Самовольное оставление части или места службы, а равно неявка в срок без уважительных причин на службу продолжительностью свыше десяти суток, но не более одного месяца, совершенные военнослужащим, проходящим военную службу по призыву или по контракту, - наказываются ограничением по военной службе на срок до 2 (двух) лет либо содержанием в дисциплинарном воинском подразделении на срок до 2 (двух) лет, либо лишением свободы на срок до 3 (трех) лет.

4. Деяния, предусмотренные частью третьей настоящей статьи, продолжительностью свыше одного месяца - наказываются лишением свободы на срок от 2 (двух) до 5 (пяти) лет.

Примечание: военнослужащий, впервые совершивший деяния, предусмотренные настоящей статьей, может быть освобожден от уголовной ответственности, если самовольное оставление части явилось следствием стечения тяжелых обстоятельств.

³⁸ Стаття 335. Дезертирство

1. Дезертирство, то есть самовольное оставление части или места службы в целях уклонения от прохождения военной службы, а равно неявка в тех же целях на службу, - наказывается лишением свободы на срок от 2 (двух) до 7 (семи) лет.

2. Дезертирство с оружием, вверенным по службе, а равно дезертирство, совершенное группой лиц по предварительному сговору или организованной группой, - наказывается лишением свободы на срок от 3 (трех) до 10 (десяти) лет.

Примечание: военнослужащий, впервые совершивший дезертирство, предусмотренное частью первой настоящей статьи, может быть освобожден от уголовной ответственности, если дезертирство явилось следствием стечения тяжелых обстоятельств.

³⁹ Date relevante pentru situația din 2012 nu au fost afișate, de altfel, informațiile sus-prezentate sunt pentru a crea o imagine generală asupra problemei

⁴⁰ <http://pmrinform.com/ru/news/20120628/06935.html>

Încă din 1993, Comisia ONU pentru Drepturile Omului recunoscută că obiecția de conștiință este un drept ce derivă din Articolul 18 al Convenției „în măsura în care obligația de a folosi forța letală afectează libertatea de conștiință și dreptul de a-și manifesta propria religie sau credință”. Comisia ONU a precizat că: „atunci când acest drept este recunoscut prin lege sau practică, nu se va face nici o diferențiere între obiectorii de conștiință în funcție de natura credințelor lor particulare; de asemenea, obiectorii de conștiință nu trebuie supuși nici unei discriminări pentru că au refuzat să îndeplinească serviciul militar”.

În regiune, serviciul civil nu există și este interzis de către administrația locală. Astfel, tinerii cu convingeri pacifiste, religioase sau umaniste sunt obligați să îndeplinească *serviciul militar* într-o structură paramilitară ilegală și contrar convingerilor lor, de rînd cu celelalte persoane. În cazul în care refuză *înrolarea*, ei sunt amendați sau *condamnați* la închisoare, fie anunțați în căutare pentru *eschivarea* de la îndeplinirea serviciului militar.

În 2009-2010, Promo-LEX a asistat câteva victime, ale căror cazuri sunt descrise în continuare:

B.V. este un tânăr enoriaș la o biserică ortodoxă din or.Tighina. A fost amendat cu aproximativ 500 USD pentru că a refuzat să îndeplinească serviciul militar în așa-zisa armată transnistreană.

S.V din or.Tighina a refuzat semnarea ordinului de chemare la înrolarea în „armata transnistreană” din cauza convingerilor religioase. El a fost amendat cu cca.1300 USD pentru refuzul executării „serviciului militar”.

Cu toate acestea, chiar dacă sunt *sanționați penal* pentru refuzul de înrolare, aceștia sunt chemați repetat la *comisiile locale de încorporare*. Mai mult, sentințele de condamnare a persoanelor pentru refuzul înrolării din motive religioase, pacifiste sunt anunțate public pentru a intimida restul populației.⁴¹

Deși în regiunea transnistreană sunt înregistrate mai multe culte religioase (Biserica Ortodoxă, Martorii lui Iehova, Biserica Lutheran-evanghelică, etc), membrii acestora se confruntă cu grave probleme în campania de încorporare, fiind impuși să îndeplinească serviciul militar în favoarea unui regim ilegal, autoritățile constituționale nu au înregistrat eforturi substanțiale în vederea apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale acestor tineri și comunități.⁴²

Constituția regională proclamă libertatea religiei și principiile umanitare. În același timp, *legea privind obligațiile militare și îndeplinirea serviciului militar* nu conține prevederi privind scutirea de serviciul militar a persoanelor care în pofida convingerilor lor nu pot executa serviciul sub arme. Aceste două *norme locale*, se contrazic reciproc, iar *comisariatele militare, inclusiv instanțele de judecată* nu aplică, cel puțin *prevederile constituției*. Inițierea proceselor judiciare împotriva *comisiilor de încorporare și/sau comisiei republicane* au condus la respingerea acțiunilor tinerilor cu convingeri pacifiste, religioase, etc.

În 2009, *curtea constituțională* locală a dispus inadmisibilitatea cererii dlui K.I. cu privire la examinarea constituționalității actelor normative, care-i limitau expres dreptul de a executa serviciul civil (de alternativă) și care contravin art.30 al *constituției* locale.1 Tânărul a refuzat să îndeplinească *serviciul militar*, solicitînd *comisariatului militar* din Bender dreptul de a îndeplini serviciul de alternativă pe motive de convingere religioasă. Acest fapt, i-a fost refuzat, ulterior K.I, fiind atras la *răspundere penală* pentru *eschivarea de la serviciul militar* și *condamnat* la 1 an de închisoare condiționat. Tânărul a contestat *constituționalitatea legilor locale* care-i

⁴¹ <http://www.nr2.ru/pmr/271760.html>, <http://www.supcourtpr.org/smi/prid/116-qq---.html>

⁴² Potrivit Centrului Serviciului Civil al R.Moldova, în 2008-2009 au primit livretul serviciului civil (de alternativă) doar 39 de locuitori din raioanele de est a R.Moldova.

limitează drepturile și libertățile prevăzute de însăși *constituția* locală la presupusa *curte constituțională* din regiune. Însă, în opinia, acestei *curți* „... *până la instituirea mecanismului institutului serviciului de alternativă, refuzul de a executa serviciului militar invocând dreptul la alternativa serviciului militar nu afectează legitimitatea procesului de înrolare și aprecierea laturii penale a infracțiunii de eschivare de la serviciul militar sub acest pretext*”.⁴³

Această *decizie*, vine încă o dată să combată interesele fundamentale ale persoanei, chiar și cele prevăzute de *actele normative locale*, impunând prin punitatea legislației penale, interdicții și sancțiuni pentru persoanele care nu pot executa serviciul militar „sub arme”. Mai mult, tendința de atragere la răspundere penală a persoanelor care invocă confesiunea religioasă, fie umanitară sau alte motive pentru că refuză executarea serviciului militar este nu altceva decât exploarea fenomenului de discriminare.

3.6. Urmărirea penală a recruților care refuză înrolarea în serviciul paramilitar

Pentru *eschivarea* de la înrolarea în *forțele armate* tinerii cu vârsta de recrutare pot fi pedepsiți cu privațiune de libertate pe un termen de până la 2 ani, sau amendă de până la 700 *unități convenționale* sau cca 500 de euro, această pedeapsă este prevăzută de prevederile art.325 *codul penal local*.⁴⁴

În opinia *comisariatelor militare*, *eschivarea* are loc prin: neprezentarea la citare la *comisariatele militare*; încălcarea regulilor de evidență militară; părăsirea regiunii în campaniile de înrolare; neinformarea *comisariatelor militare* despre strămutarea locului de trai / domiciliu; invocarea motivelor de confesiune și sau pacifiste, etc; aflarea la studii universitare în România, Chișinău, persoanele care au pierdut dreptul de scutire de la serviciul militar, etc. În astfel de situații, este sesizează *miliția locală*, care întocmește liste cu scopul de a identifica și stabili locul aflării persoanelor, care s-ar *eschiva* de la înrolare. De regulă, citațiile trebuie înmânate strict persoanei care urmează să se prezinte la *comisariatele militare*. Practic, *comisariatele militare* se limitează doar la expedierea citațiilor prin poștă, fie le înmânează recruților la momentul luării în evidența militară primară (16-17 ani). Din această cauză, mulți tineri sunt prinși pe stradă, în școli, discoteci, conduși la *secțiile de miliție*, unde sunt informați despre un oarecare *dosar penal* pentru *eschivare de la înrolare*. Tinerii arestați sunt conduși la *unitatea militară a ministerului de interne* din satul Parcani, rl Slobozia, ulterior, sunt transportați la *comisariatele militare* sau să le fie întocmite *procesele verbale administrative*.

Situația din *forțele armate*, precum și lipsa unor garanții din partea autorităților constituționale, îi determină pe tinerii recruți să găsească măsuri alternative pentru a evita *înrolarea* (de ex: mituirea, imitarea bolii, părăsirea regiunii, etc.). Însă, organele represive din regiune se orientează rapid și de cele mai multe ori îi sancționează drastic pe unii, pentru a-i intimida pe alții.

⁴³ «...До введения в действие института альтернативной гражданской службы в ПМР само по себе нежелание проходить военную службу по мотивам намерения попасть на альтернативную гражданскую службу не влияет на законность призыва и уголовно-правовую оценку попыток уклониться от прохождения военной службы под таким предлогом. Ссылка в судебном решении на оспариваемый нормативный акт обусловлена лишь необходимостью оценки действий призывника – уклонение от призыва на военную службу при отсутствии законных оснований для освобождения от этой службы. Сама по себе ссылка в решении суда на положение оспариваемой нормы не означает, что данная норма применялась судом к гражданину...» - extras dintr-o *hotărâre a curții constituționale*.

⁴⁴ Статья 325. Уклонение от прохождения военной службы

Уклонение от призыва на военную службу при отсутствии законных оснований для освобождения от этой службы - наказывается штрафом в размере от 700 (семисот) до 1700 (тысячи семисот) расчетных уровней минимальной заработной платы либо арестом на срок от 3 (трех) до 6 (шести) месяцев, либо лишением свободы на срок до 2 (двух) лет.

Cel puțin 8 tineri au fost anunțați în căutare de presupusele organe de drept, iar alți 17 - de „procuratura” din Tighina pentru eschivarea de la încorporare. Așa-numitele instanțe de judecată au examinat în 2009 peste 239 de dosare penale pentru infracțiuni militare. Anual, peste 400 de recruți se eschivează de la încorporare, alegând să facă studii în Chișinău, a menționat într-un comunicat de presă, așa numitul ministru al apărării din regiune.⁴⁵

Într-o situație delicată sunt rezerviștii Forțelor Armate ale R.Moldova, rezidenți ai regiunii transnistrene. Aceștia, sunt forțați să se *înroleze* și în structurile paramilitare. În special, este vorba despre tinerii care au studiat în alte regiuni ale țării și au executat cursuri de pregătire militară la catedrele militare ale instituțiilor respective de învățământ. Pentru a descuraja fenomenul, administrația regiunii nu acceptă, confiscă sau distruge livretele militare eliberate de către autoritățile constituționale. În același timp, unii angajatori din regiune nu încheie contracte individuale de muncă cu tinerii care prezintă livrete militare eliberate de către autoritățile constituționale, iar administrația locală refuză luarea lor în evidență la domiciliul unde s-au născut și au locuit cu părinții.

⁴⁵ http://www.prokuror-pmr.org/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=0&Itemid=4636

Concluzii și recomandări:

1. Drepturile omului în regiunea transnistreană nu sunt nici promovate și nici respectate. Administrarea unui teritoriu din componența teritoriului constituțional al R.Moldova de către un regim autointitulat și ilegal creează cele mai mari impedimente în vederea asigurării drepturilor omului din partea organelor publice ale R.Moldova. Or, această incertitudine politico-juridică dezbină toate speranțele în vederea creării vreunui mecanism real de protecție a drepturilor omului, inclusiv a recruților.
2. Atât diplomații cât și politicienii își dau bine seama că responsabilitatea pentru respectarea, asigurarea și garantarea drepturilor omului în regiunea de est îi aparține Republicii Moldova și Federației Ruse (vezi decizia Ilașcu și alții vs Moldova și Federația Rusă, decizia Ivanțoc și alții vs Moldova și Federația Rusă, decizia Catan și alții vs Moldova și Federația Rusă). Lăsăm pe seama lor, identificarea soluțiilor privind statutul juridic și politic al regiunii de est, însă, prin lansarea acestui studiu cerem autorităților de a se implica activ și de a-și asuma responsabilitate pentru situația din această zonă.
3. Amintim că *forțele armate* sunt instituții ilegale și represive, create cu scopul de a menține regimul secesionist, de a intimida populația locală și opinia internațională, de a „educa” spirite de ură și dușmănie în rândul tinerilor, față de Statul Republica Moldova.
4. Deoarece autorităților constituționale le revine obligația pozitivă de a apăra și promova drepturile recruților din zona transnistreană, venim cu următoarele recomandări specifice către:

Guvernul R.Moldova,
Ministerul Apărării al R.Moldova,
Comisia de Stat pentru Încorporare,
Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor,
Biroului pentru Reintegrare
Î.S. „CRIS Registru”
Procuraturii Generale a R.Moldova
Ministerului Afacerilor Interne al R.Moldova

- Elaborarea unor programe de informare a populației din regiune cu privire la drepturile și obligațiile lor constituționale, inclusiv militare;
- Crearea unui Centru militar pentru regiunea transnistreană, responsabil de asigurarea evidenței militare, soluționarea problemelor recruților din zona de est a țării, etc;
- Îngolarea cetățenilor apti de serviciul militar din regiunea transnistreană în Forțele Armate ale R.Moldova;
- Inițierea cauzelor penale pe faptul organizării și conducerii formațiunilor paramilitare ilegale din stînga Nistrului și atragerea la răspundere a persoanelor vinovate.
- Luarea în evidența militară a tinerilor din regiunea transnistreană la prima lor documentare cu acte de indentitate naționale, de subdiviziunile Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor în colaborare cu Ministerul Apărării al R.Moldova;
- Expedierea citațiilor pentru trecerea comisiilor medico-militare tinerilor rezidenți ai regiunii transnistrene, conform adreselor de domiciliu deținute de ÎS „CRIS Registru” în

perioada 1 septembrie – 1 ianuarie;

- Eliberarea adeverințelor de recrut tinerilor din regiune la momentul trecerii examenului medical;
- Modificarea pct.9 a livretului militar eliberat pentru cetățenii din stînga Nistrului care au îndeplinit serviciul militar la catedrele militare cu înscrierea mențiunii: **SERVICIUL MILITAR ÎNDEPLINIT** conform art.5 a Legii RM nr.1245 din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea patriei;
- Adoptarea unui sistem și mecanism eficient de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale locuitorilor regiunii transnistrene;
- Implicarea activă a părților Formatului 5+2 în soluționarea problemei privind retragerea din zona de conflict a formațiunilor militare (posturi) dislocate contrar Acordului din 21 iulie 1992 cu privire la principiile de reglementare amiabilă a conflictului armat din regiunea transnistreană a R.Moldova.